

Család- és tudatregény

A *Másik halál* első, 2012-es megjelenésekor Barnás Ferenc azt hangsúlyozta, hogy a szöveg korábbi regényeivel (*Az élőködő*, *Bagatell*, *A kilencedik*) egyfajta regényciklust alkot, s mint a ciklus utolsó darabja, le is zárja azokat a tematikus és nyelvi megoldásokat, melyek mind a négy regényben jelen vannak. Ehhez képest most megjelent kötete, az *Életünk végéig* mintha a megelőző két regényből nőtt volna ki, mindkettőhöz szervesen kapcsolódik, témáját tekintve legalábbis mindenképp. Ahogyan a korábbiak, úgy ez a legújabb, négyszázötven oldalas regény is sok önéletrajzi elemet tartalmaz, mintha *A kilencedik* lapjain elkezdett családtörténetet mesélné tovább, azt mutatná meg, mi lett az ott bemutatott gyerekekből felnőttkorukra, hogyan alakult a népes, tízgyermekes család élete.

A *kilencedik* meg is jelenik az új regény cselekményében, hiszen az énbeszélő, Sepi (Sebestyén) a cselekmény kezdete előtt valamivel megírja a saját családja történetét feldolgozó *Ontogenea* című regényt, mely, mint címe is mutatja, e népes család eredetét, létének alapjait keresi. A történet

Barnás Ferenc: *Életünk végéig*
Kalligram, 2019. Budapest

elején súlyos betegséggel küzdő főhős-elbeszélő gyógyulási folyamata közben elveszíti édesanyját, és ezt a tragikus veszteséget magában többször is összekapcsolja regényének megjelenésével. Az ezzel kapcsolatos büntudatát, lelkiismeretfurdalását néhány testvére erősíti is. Azt sugallják, hogy – bár az édesanya halálos betegsége mindenki számára ismert volt – Sepi őszinte, a családi idillt sokszor megkérdőjelező regényének volt köszönhető az időse édesanya halála. Az apja, és részben a család általi kiközösítettsége csak lassan, hónapok, évek alatt oldódik, de a hatalmas család sajátos belső dinamikájának köszönhetően mindig más kerül a perifériára, a tíz testvér különböző, gyakorta változó érdekcsoportokba szerveződik a velük történő események hatására. A nagycsaládnak valóban van egy, a kötetben egyértelműen érezhető sodrása, mely nem csak gyerekként, de felnőve, az otthon falai közül kiszabadulva is érzékelhető. Ezt az állandó

mozgást, a sorsok összeérését, eltávolodását, a kusza, sokszor rejtett családi szálakat, összefonódásokat mutatja be a szöveg, melynek nem ez az egyetlen, de talán ez a legérdekesebb dimenziója. Az unokákkal, menyekkel, vejekkel közel ötven főre duzzadó família adja az egyik szálát, nagyon jó arányérzékkel, nagy vonalakban bemutatva az egyes testvérek és családjaik sorsait, történeteit. Az egymástól térben és sokszor értékrendben, életstílusban is jelentősen elszakadó testvérek között van Svédországban élő, van sikeres zenész, van szerencsejátékfüggő, van magasan iskolázott és háztartásbeli, örökbe fogadott és saját gyereket nevelő is, de bármennyire is különböznek, a család, a közös gyökerek összeköti őket. De nem úgy kötik össze, hogy megté-

vesztő idill, netán giccs legyen belőle: az elbeszélő nem a család melegéről, az összetartásról értekezik, sőt, nagyon gyakran illusztrálja azt, milyen nehéz családban élni, az elvárásoknak megfelelni, a soha el nem fogyó konfliktusokban részt venni. Láthatóvá teszi, hogy alkalmanként mindent kíván az ember, csak a családot nem. De minden küzdelme, árulása, kisszerűsége és fájdalma mellett ott pislákol a családokban valami más is, talán épp a közös nehézségek miatti összetartozás, az alfa és az omega, a megértés egy sajátos foka, és ezektől válik mégis fenségessé az, ami sokszor irritáló és elviselhetetlen. Ennek az ambivalens váltakozásnak, a családi szövetek állandó mozgásának érzékelése mögé becsúszik ugyan néhány történelmi adalék, néhol egy pillanatra láthatóvá válik a háttér, de Barnás regénye nem az a családregény, mely sokszoros összefonódásban áll a történelemmel. A történelmi háttér csak elmosódottan és alig látszik, hiszen a fókusz belülre van helyezve, a családi viszonyrendszeré és az állandó átrendeződéseké a közepére.

Nem csak egy család története azonban az *Életünk végéig*, de egy búcsúzó, a fiaival és lányjaival, és teljes életével szembenéző apa regénye is. Pontosabban: egy apa és egy fiú regénye, hiszen az olvasó csak a narrátoron, Sepin keresztül láthatja ezt az apát, aki így értelemszerűen az ő viszonyukban válik csak megragadhatóvá, s láthatóvá válnak az oda és vissza kiosztott sebek, a szülő-gyerek kapcsolat felnőttkori nehézségei. A szülők elvesztése nagyon finoman, mégis hatásosan érintett téma, az anya, majd néhány évvel később az apa sírjánál álló család tökéletes arányérzékkel megjelenített, megrendítő részletei a szövegnek: „Ide-oda mozgó gyertyaláng. Oltár. Üresség. Fekete miseruha fekete stóliával. Könyv, amiből olvasnak. Szédültem. Közben Mamát láttam mindenütt. Nem láttam, éreztem. Nem emlékszem arra, hogy sírtam-e, bár a lányom valamikor felém nyújtott egy zsebkenőt, amit elvettem

tőle. Letörölni az arcunkról fél liter unicumot, öt üveg sört, a félelmet és a félőntudatlanságot. Tudtuk, hogy ez bármikor bekövetkezhet, hisz Mama leukémiás volt, két évvel korábban, nyolcvanéves korában diagnosztizálták nála. Mégsem akartunk gondolni arra, hogy meghalhat, vagy ha gondoltunk is rá, nem akartuk elképzelni, hogy mindez ránk nézve milyen következményekkel jár. Mindannyian meghaltunk. A testvéreimmel nem beszélgettem erről, de tudtam, hogy ugyanezt gondolják. Nem gondolták, éltek. Már egyikük sem az volt, aki korábban (...)”

A család közössége persze egyénekből áll össze, és Barnás Ferenc regénye sem csupán a család kérdéseivel foglalkozik. Központi hőstét egyrészt a családon belüli relációkban szeretné megmutatni, másrészt nagyon analitikus, részletező képet ad a főhős belső történéseiről is. Sepi legfontosabb kötődései minden ellentmondásuk ellenére a családhoz kapcsolódnak, de ötvenes éveinek (a regény jelen ideje) legmeghatározóbb kapcsolatát szerelme, a harmincas Lil jelenti. Nagyon fontos számára a nő, kapcsolatuk különleges, összetartozásuk az első pillanattól egyértelmű és megkérdőjelezhetetlen. Éppen ezért igyekeznek a nőt elfogadtatni a családjával, beépíteni kusza viszonyrendszerébe. A szerelmi kapcsolatában és családjában is megmutatott Sepi azonban nem csak külső kapcsolataiban, hanem folyamatos belső monológjaiban, vívódásaiban, saját magához való kapcsolatában is az olvasó előtt áll. Az idegösszeroppanásából felépült író, filozófiatörténész életében központi fogalom a függetlenség (legyen az szellemi, politikai vagy magánéleti), nagyon aktív és rétegzett belső életet él, folyamatosan és kérlelhetetlen objektivitással reflektál az őt körülvevő világra. Saját belső világát a tudatregényekre jellemző módon ismerteti meg az

olvasóval, de a korábbi Barnás-regényekhez képest talán nyelviileg egyszerűbb, közérthetőbb módon, és hangvételét tekintve némileg több derűvel. Az elbeszélő írói, magánéleti útkeresése, szülei elvesztésének traumája, kései házasságának története, majd hosszú indonéziai tartózkodása egy töprengő, kontemplatív elme perspektívájából tárul az olvasó elé, a lassú cselekményvezetést, a lelki folyamatok előtérbe helyezését kedvelő befogadók nagy öröme. Az *Életünk végéig* egy családregény és egy tudatregény kiváló összedolgozása, a két nagy regényhagyomány elemeinek különös fúziója. A szöveget záró rész, az utolsó ötven-hatvan oldal, a jakartai időszakot bemutató rész az egyedüli, mely mint ha nem tudna szervesen kapcsolódni a korábbiakhoz: nem csak a hirtelen térbeli váltás okozza a problémát, de ennek a záró szövegrésznek más a tempója, más az elbeszélői attitűdje, és ez – bár Lil és Sepi itt is jövőbeli terveket szövögetnek – némileg lezáratlanná teszi a regényt. Ettől függetlenül a könyv egy izgalmas, kaleidoszkópos szerkesztésű utazás egy család szétfutó történeteibe, és egy gondolkodó elme mélyére. Egy különleges szerelem története, egy apa és fiú története, testvérek története: az emberek között lehetséges sokféle kapcsolat, a kapcsolódási mintázatok gazdag és hitelesen megidézett tárháza. ■ ■ ■

■ **Kolozsi Orsolya** (1980, Budapest): tanár, kritikus. A Szegedi Tudományegyetemen szerzett magyar-összehasonlító irodalomtudomány szakos oklevelet, ugyanitt a Modern Magyar Irodalom Tanulmányok című doktori tanulmányokat.

